

maons. També es trobaren restes de gresols amb vidre fos, així com escòria de vidre i pasta de vidre mig fos, junt amb la ceràmica cremada o inutilitzada per la mala cuïta, el que podria indicar la producció també de peces de vidre (PREVOSTI 1981a p. 502-503).

- En el curs d'elaboració de la Carta Arqueològica, però, es recollí una gran quantitat de material superficial provinent d'aquest jaciment (localitzant-se també les restes de tres parets i un *Iacus*). Entre els materials recollits hi destaca: ceràmica ibèrica, Campaniana B, T.S. Clara A, comuna tarraconesa, i entre l'àmfora trobem l'àmfora Italo-Campana, Pascual 1, Dressel 2/4, Dressel 7/11 i àmfora bètica.

FASES-CRONOLOGIA: La troballa de restes de cuïta d'àmfora Pascual 1 i Dressel 2/4 pot marcar-nos un moment de producció de segona meitat de s. I a.C., probablement del darrer quart.

De tota manera, entre els materials superficials trobats hi ha elements anteriors: Campaniana B i ceràmica ibèrica, que ens poden portar a la 1a meitat del s. I a.C..

La pervivència Alt-Imperial del jaciment és clara, encara que no coneixem materials posteriors a la T.S. Clara A.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis antics de M. Ribas. Prospeccions superficials del 1987.

BIBLIOGRAFIA: PASCUAL 1977, PREVOSTI 1981a, PASCUAL 1981, BURJACHS ET ALII 1987, MIRO 1988.

OBSERVACIONS: En el Camí que segueix el Torrent de les Bruixes s'hi poden veure trossos d'*opus signinum*, col.locats allà on s'acaben els camps de conreu.

- Aquest jaciment està íntimament relacionat amb el jaciment que s'ha anomenat "Jaciment ibèric del Morrell" (nº 15.2), tant per la seva proximitat espacial com per la seva probable successió temporal. Sembla que quan aquest assentament situat a la línia de costa fou fundat, el que estava situat a més alçada havia estat abandonat.

- Del jaciment sols es conserven els materials trobats recentment, així com una mostra ínfima dels trobats en les excavacions antigues (d'on es conserva una fotografia, publicada per PASCUAL (1977 p. 94), on es veuen gran quantitats d'àmfores trencades provinents de l'abocador). Malauradament això ens impedeix saber si en aquest forn es produïen potser alguns productes àmforics encara més antics, com imitacions de Dressel 1 locals o Laietanes 1, que queden dins l'arc cronològic del jaciment.

VALORACIO: Ens trobem davant d'un important forn productor d'àmfores Pascual 1 i Dressel 2/4, una producció vinària ben precoç. Cal destacar que aquest forn estava ubicat a tocar d'un assentament que podem datar pel material superficial com a fundat a principis del s. I a.C., i amb el qual evidentment formava una unitat. El forn, doncs, que cal relacionar amb un tipus d'estructura productiva ben nova lligada al comerç a gran escala dels excedents de vi, tenia un precedent ja d'inicis de s. I a.C.

*****

Nº ORDRE: 15.2

NOM JACIMENT: Jaciment ibèric del Morrell.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres / Mataró (Mapa nº 9).

SITUACIO: Vessant Sud del petit turó situat damunt del Camí de les Palmes. Costat occidental del Torrent de les Bruixes. 60 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials. Apareixen restes ceràmiques en superfície i al tall del camí. Tot fa pensar en l'existència d'un assentament, doncs sempre que s'han fet remocions a l'indret ha aparegut "terrisa i pedres" segons diuen els veïns de l'indret (BURJACHS ET ALII 1987). Recenmtent s'hi han efectuat diversos sondejos per part de l'empresa arqueològica CODEX, que han documentat un nivell d'ocupació del Bronze Antic (U.E. 4010), i, en tots els sondejos (nº 1,2,3,4,5 i 6) estrats amb material ibèric rodat (U.E. 6002: conjunt ceramològic exclusiu de ceràmiques de producció ibèrica i algun fragment d'origen púnic), el que ve a confirmar l'existència propera d'un hàbitat ibèric (CODEX 1992 p. 300).

DESCRIPCIO MATERIALS: Ha aparegut ceràmica ibèrica, àmfora Itàlica, àmfora Cartaginesa i àmfora púnico-ebusitana (BURJACHS ET ALII 1987). En prospectar-se l'indret el 1989 aparegué més ceràmica ibèrica, sense cap material romà (DEFAUS-MARTIN 1989), dada confirmada en els sondejos del 1992 (CODEX 1992).

FASES-CRONOLOGIA: Al lloc s'ha documentat l'existència d'un hàbitat del Bronze Antic. La presència de materials ibèrics a quasi tots els sondeigs oberts indica l'existència propera d'un hàbitat ibèric. La presència també d'àmfora cartaginesa i material importat majoritari púnic ens situa probablement dins l'ibèric ple, si bé la troballa d'algun fragment d'àmfora Itàlica pot portar-nos a la primera meitat del s. II a.C.. Cal

tenir en compte, però, que no s'ha excavat l'hàbitat ibèric propiament dit, sinó que es tracta de material superficial que prové d'aquest, i per tant sempre les indicacions cronològiques han de ser valorades amb prudència.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospecció superficial de l'indret el 1987 i el 1989. 6 Sondeigs efectuats el 1992 per CODEX.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, DEFAUS-MARTIN 1989, CODEX 1992.

OBSERVACIONS: M. Ribas situa en aquest indret dues troballes romanes indeterminades, que M. Prevosti recull (PREVOSTI 1981a p. 501).

Cal recordar que el jaciment es troba en el Camí de les Palmes, encara que per diversos motius aquest camí també és anomenat el "Camí del Mig", encara que en realitat el veritable Camí del Mig passa una mica més al Sud.

Actualment en aquest indret s'està construint un camp de golf.

VALORACIO: Estem davant d'un assentament de l'ibèric ple i tardà, que arribà probablement fins la primera meitat del s. II a.C. (presència d'àmfora Itàlica i Cartaginesa). Aquest assentament, del que sols coneixem el material superficial o el procedent d'estrats pròxims a l'hàbitat, queda situat just per sobre del jaciment romà-republicà amb materials ibèrics) i Alt-Imperial del Morrell, a uns pocs centenars de metres. Sembla bastant lògic establir una relació estreta entre ambdós jaciments, que ocupen una mateixa vall de torrent, i que permeten pensar en una continuïtat d'ocupació de l'indret, si bé amb un petit desplaçament de l'hàbitat. Aquest desplaçament de l'hàbitat (cap un punt tocant a la costa, representat pel jaciment n.º 15.1), casualment donarà lloc a l'establiment primer d'un hàbitat i immediatament després (o al mateix temps) d'un forn. De nou el forn d'àmfores serà el primer element clarament indicatiu d'un mode de producció romà que trobarem establert al territori.

Es important destacar, però, que entre l'hàbitat propiament ibèric (situat més alt, que podria abandonar-se a la primera meitat del s. II a.C.) i el romà-republicà (amb materials ibèrics, datable al s. I a.C.), hi ha un desplaçament, un canvi de lloc, curt, això es cert, però canvi, amb un apropament al mar. Podem parlar, crec que amb bastanta base, d'un reassentament.

*****

NOM JACIMENT: Vil.la romana de St. Pere.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres (Mapa nº 9).

SITUACIO: Costat esquerra de la Riera de Llavaneres. Vessant Sud del petit promontori situat entre els Apartaments "Hipocampo" i l'antiga ermita de St. Pere (primera parròquia de St. Andreu de Llavaneres). 15 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest indret, i entorn de l'ermita de St. Pere, es tenen notícies antigues de la troballa de restes de parets i paviments romans. M. Ribas hi descriu parets, paviments d'*opus testaceum*, *opus ruderatum*, *opus marmoreum*, així com la troballa d'un fragment d'un mosaic policrom (PREVOSTI 1981a p. 513-515).

- Algun autor cita a la part baixa de l'elevació la troballa d'un forn de ceràmica (MARTINEZ 1949 p. 6).
- Prospectat el lloc recentment, s'hi ha trobat un gran escampall de ceràmica i restes d'*opus incertum*, així com restes de dos murs que surten pels marges dels camps de conreu (BURJACHS ET ALII 1987).

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas cita un *dolium*, ceràmica feta a torn, sigil.lata i una moneda de Constantí (PREVOSTI 1981a p. 513).

- En les recents prospeccions s'ha trobat: àmfora ibèrica, ceràmica comuna, àmfora Pascual 1, Dressel 2/4, àmfora bètica i *dolia* (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Possible cronologia inicial del jaciment dins el s. I a.C., possiblement dins la seva segona meitat (Pascual 1). La presència d'àmfora ibèrica, material més antic, podria explicar-se potser per la presència ben a prop d'un establiment ibèric. Pervivència Alt-Imperial de la "vil.la" (si és que així es pot anomenar).

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes antigues i estudis de M. Ribas. Prospecció superficial l'any 1987.

BIBLIOGRAFIA: MARTINEZ 1949, PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: La morfologia d'aquest indret ha canviat bastant recentment. L'ermita de St. Pere es trobava al costat esquerre de la riera, en l'elevació on es troba aquest jaciment, però després de la seva destrucció, l'any 1917, s'ha reedificat al costat dret (MARTINEZ 1949 p. 5). No es tracta, doncs, que la riera de Llavaneres hagi variat el seu curs, sino que s'ha desplaçat l'ermita.

- Aquest jaciment té també una estreta relació amb el que s'ha anomenat "jaciment ibèric de St.Pere" (nº 15.4), situat una mica per damunt seu.

VALORACIO: Assentament de cronologia Baix-republicana del qual sols coneixem material superficial, i unes estructures poc indicatives.

*****

Nº ORDRE: 15.4

NOM JACIMENT: Jaciment ibèric de St. Pere.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres (Mapa nº 9).

SITUACIO: Costat oriental de la Riera de Llavaneres, al Nord de l'antiga ermita de St. Pere. 25 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials.

DESCRIPCIO MATERIALS: Restes materials en superfície, poc nombroses i disperses: ceràmica ibèrica, vora d'àmfora Greco-Itàlica i un pivot d'àmfora apul.la (BURJACHS ET ALII 1987).

- Cal destacar que conreant les terres de la zona de la capella de St. Pere, el Sr. Salvador Rabassa trobà el 1936 una moneda de Pirrus. Aquesta moneda ha estat situada bé a St.Pere, o bé a Can Sans, segons l'autor (RIBAS 1949 p. 52, PREVOSTI 1981a p. 505), però el primer que ens dona notícies de la troballa de la moneda, S. Martinez-Saurí, la ubica clarament a Sant Pere, i ens diu qui la trobà (MARTINEZ 1949 p. 5). La moneda, amb la inscripció "Pirros Basileos" i el retrat del Rei de l'Epir, pesava 16.58 grs. Es data dins el s. III a.C.

FASES-CRONOLOGIA: Ibèric Ple-Final. El material indica una cronologia probable dins el s. III i II a.C.. La moneda de Pirrus i l'àmfora Greco-Itàlica poden estar més relacionades amb el món de s.III a.C. i la meitat de s. II a.C., mentre l'àmfora apul.la, en aquest contexte, sembla ja més de mitjans o segona meitat de s.II a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials l'any 1987.

BIBLIOGRAFIA: MASRTINEZ 1949, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Aquest jaciment, per situació espacial i arc cronològic, està molt relacionat amb l'anomenat "vil.la romana de St. Pere" (nº 15.3). De fet la moneda de Pirrus sabem tan sols que va apareixer a la zona de St. Pere, encara que no és possible saber si pertany a una o altra estructura. Per cronologia,

però, cal pensar que està relacionada amb aquest nucli ibèric més antic.

VALORACIO: Es tracta d'un assentament ibèric, almenys amb un nivell de l'ibèric final, situat ben a prop del futur establiment romà, primer republicà i després Alt-Imperial. Es un cas paral·lelitzable al del Morrell (nº 15.1, 15.2), si bé en el cas del Morrell tenim més base arqueològica per pronunciar-nos. Es interessant de nou veure com un assentament ibèric que arriba a les primeres fases de la romanització (presència d'àmfora Greco-Itàlica i Apul·la) s'abandona en un cert moment, i, no massa temps després, s'estableix un nou assentament prop d'ell, a molt poca distància, però canviant l'emplaçament cap un lloc més pla. Potser es tracta del mateix nucli de població, però que ha modificat lleugerament la seva ubicació. De nou hi ha hagut un reassentament, i també de nou un reassentament prop del mar.

*****

Nº ORDRE: 15.5

NOM JACIMENT: Can Sans.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres (Mapa nº 9).

SITUACIO: Al cim d'un petit promontori que hi ha al vessant dret de la Riera de Sant Andreu de Llavaneres. Actual Avinguda de Can Sans nº 7. 30 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Gran vil·la romana, excavada en una superfície de 40 per 25 m., però que n'ocupava encara més. a la planta dibuixada per M. Ribas (fig. 49.1) s'hi observen, pel cap baix, unes 15 habitacions i un pati central travessat per una conducció. Al S.O. hi havia dues habitacions pavimentades amb *signinum*, amb absis superposat, que eren dedicades a tasques productives. Hi havia diversos dipòsits, un dels quals, situat enmig d'una gran sala, tenia una cavitat semiesfèrica al seu centre de 84 cm. de diàmetre per 15 cm. de fons (fig. 49.2). A la seva vora va apareixer una pedra de premsa, i a la mateixa vil·la en va apareixer una altra, el que sembla indicar l'existència d'una premsa d'oli (estudiada a PUJOL 1980 p. 393). Al Nord de la sala de la premsa s'hi conservava el paviment de *signinum* que devia recobrir-la. Al costat del dipòsit hi havia un sector circular de 1.9 m. de diàmetre amb el paviment bombat i sis forats (fig. 49.3) que Ribas qualificà de forn. També van apareixer dues *dolia* (PREVOSTI 1981a p. 505-506).

Al costat de la sala amb absis n'hi havia una altra amb hipocaust, i amb una piscina semicircular a l'extrem. Podrien ser les restes d'uns petits banys de la vil·la. Al Sud es veia l'inici de dues piscines o dipòsits (PREVOSTI 1981a p. 506).

Segons M. Ribas hi ha parets i paviments sobreposats que fan visibles, almenys, tres importants reformes de l'edifici (PREVOSTI 1981a p. 507).

Per M. Prevosti es tracta de les restes d'una vil·la que, pel que s'ha excavat, no era molt luxosa, però la presència de restes de columnes, algunes plaques de marbre, un fragment de mosaic amb tesselles de marbre de diferents colors (negre, blanc, vermell, verd), l'hipocauste, etc. poden indicar que era més luxosa del que aparentment sembla, un assentament bastant funcional.

- Es de destacar l'existència, segons M. Ribas, d'una llarga canalització en obra i *signinum*, coberta amb lloses de pedra (fig. 49.4), de més de 2 Km. de llargada que des de Can Sans anava en direcció cap el poble de Sant Andreu de Llavaneres, i potser encara més enllà (PREVOSTI 1981a p.505).

DESCRIPCIO MATERIALS: El material que coneixem i que s'ha conservat d'aquest jaciment és molt reduït. Per exemple sols coneixem 27 fragments de ceràmica fina (sigil·lata), una quantitat evidentment no significativa. Entre el material hi ha un fragment de T.S. Marmorata, potser d'època de Claudi (PUJOL 1980 p. 397). Pel que fa a la ceràmica comuna (publicada en part també per PREVOSTI 1981a fig. 100), s'observen algunes peces d'un conjunt de s. I d.C., amb alguna peça de tradició indígena.

* M. Ribas cita repetidament en les seves publicacions que les ceràmiques que va donar l'excavació comprenien des de Campaniana fins a la ceràmica del s. V i VI (PREVOSTI 1981a p. 511).

* J. Sanmartí ha revisat els materials publicats d'aquest jaciment, recollint la notícia de la troballa d'alguns materials de vernís negre del s. III a.C. que semblen haver desaparegut. També coneix l'existència d'alguns fragments de ceràmica ibèrica procedent del jaciment (SANMARTÍ 1986 p. 411-12). Aquest material, però, podria provindre d'un punt proper.

* Tenim també la troballa de la moneda de Pirrus del s. III a.C., tetradracma, que sembla haver aparegut al jaciment de St. Pere (nº 15.4), però que RIBAS (1949 p. 52) situa en aquest jaciment, encara que no és una informació segura (PREVOSTI 1981a p. 511).

* Sanahuja ha estudiat un podall de ferro de 17 cm. de llargada, de filiació romana (SANAHUJA 1971 P. 93), procedent d'aquest jaciment.

- Durant les prospeccions efectuades el 1987 a l'indret per l'equip de la Carta Arqueològica, va

apareixer algun material superficial: ceràmica ibèrica, T.S. Sud-Gal·lica, T.S. Clara A, 1 fragment d'àmfora Italo-Campana, àmfora Tarraconesa i algun fragment d'àmfora Tardana. De fet va localitzar-se un punt on on el que sobretot apareixia era ceràmica ibèrica (i que hem individualitzat en un nou jaciment (nº 15.6))(BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Segons M. Ribas al jaciment aparegué ceràmica Campaniana, que juntament amb les troballes segures de material ibèric i àmfora Itàlica ens marquen una fase inicial de l'assentament dins l'època republicana. Per J. Sanmartí potser cal pensar fins i tot en una fase anterior, de l'ibèric ple, una hipòtesi que no pot recolzar-se més que en la polèmica notícia de la moneda de Pirrus. La continuïtat al llarg de l'Alt i el Baix-Imperi està ben documentada.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavacions antigues de M. Ribas i col.laboradors. Prospeccions superficials el 1987.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1949, PUJOL 1980, PREVOSTI 1981a, NOE 1985, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: El jaciment és molt confús, donat que s'ha perdut la major part del material. Cal destacar que en les recents prospeccions del 1987, s'identificà prop del jaciment un lloc on aparegué sobretot material ibèric, el que podria ser indicatiu d'un assentament ibèric pròxim, que podria repetir el model ja vist a El Morrell (nº 15.1, 15.2) i St. Pere (nº 15.3, 15.4).

VALORACIO: Vil·la romana, amb característiques arquitectòniques i de distribució clarament romanes, però no d'un gran luxe (amb un caire marcadament funcional). De nou en un d'aquests jaciments, però, trobem elements republicans i ibèrics entre els seus materials.

*****

Nº ORDRE: 15.6

NOM JACIMENT: Jaciment ibèric de Can Sans.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres (Mapa nº 9).

SITUACIO: A l'actual avinguda de Can Sans nº 7. A 300 m. a l'Oest de la riera. 25 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials.

DESCRIPCIO MATERIALS: En aquesta zona al Nord de la vil·la romana s'han pogut recollir 15 fragments de

ceràmica ibèrica i un fragment d'àmfora tarraconesa (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric final, potser amb pervivència dins els inicis del s. I d.C. (àmfora local).

ACTUACIONS REALITZADES: Prospecció superficial el 1987.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Tot i tractar-se d'un conjunt amb molt poc material, hem seguit el criteri dels arqueòlegs que realitzaren la Carta Arqueològica, que consideraren aquestes restes com un jaciment a part de la vil.la.

VALORACIO: Restes escassess que, juntament amb els materials apareguts a la vil.la de Can Sans (recordem que entre el material superficial localitzat el 1987 hi havia més ceràmica ibèrica i àmfora Italo-Campana) poden indicar l'existència en aquest sector d'un jaciment ibèric final, ja possiblement de s. I a.C.

*****

NO ORDRE: 15.7

NOM JACIMENT: El Perelló.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres (Mapa nº 9).

SITUACIO: Nord-Oest del Club de Tennis Mora, al costat Est de la Riera de Llavaneres, entre uns camps de conreu i un bosc de pins proper. 50 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials. Es tracta de material dispersos, especialment situats a la zona de camps.
Recentment s'han excavat a l'indret unes sitges Alt-Medievales (ARQUEOCIENCIA 1992).

DESCRIPCIO MATERIALS: Al vessant Sud i Sud-Oest d'un turó a l'esquerra de la riera de Llavaneres s'ha localitzat ceràmica ibèrica a torn, Tègula, àmfora Pascual 1, àmfora Italo-Campana i comuna Nord-Africana (DEFAUS-MARTIN 1989).
Recentment s'han efectuat excavacions a l'indret. S'han localitzat quatre sitges Alt-Medievales, farcides amb material Romà (T. S. Clara A, àmfora Dressel 7/11). Es tracta de material rodats, que fou abocat aquí en època Alt-Medieval (ARQUEOCIENCIA 1992).

FASES-CRONOLOGIA: Pel material sembla que es pot diferenciar un conjunt de material de s. I a.C.

(ceràmica ibèrica, àmfora Italo-Campana, Pascual 1), d'un ja clarament Alt-Imperial i posterior.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials sistemàtiques de l'any 89. Excavació recent de l'any 1992.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: En les prospeccions de l'any 1989 es considerà aquest jaciment com un jaciment ibèric, donat el volum de material ibèric aparegut. De tota manera el jaciment propiament dit es creu que devia estar situat una mica més amunt en el vessant, més cap el cim del petit turó.

VALORACIO: Sols coneixem materials superficials o fora de contexte (en sitges Alt-Medievals) d'aquest jaciment, el que no ens permet resoldre el problema de si es tracta d'un únic jaciment, o bé n'hi ha com a mínim dos. L'únic que podem destacar és la presència de nou de material ibèric i romà coexistent en un petit espai físic.

*****

Nº ORDRE: 15.8

NOM JACIMENT: Coll de Lorita / Turó de l'Oriola.

MUNICIPI: Sant Andreu de Llavaneres / Dosrius / St. Vicenç de Montalt (Mapa nº 8).

SITUACIO: Prop de Roca Martina i de Lorita, en el lloc conegut com "Hostal de la Mã Bruta". Entre les cotes 260-200 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest lloc M. Ribas va trobar-hi restes d'algunes parets d'habitacions, molt desfetes. Diu que es troba ceràmica des d'aquí fins prop de Can Rogent, i per l'altra banda fins el Turó de l'Oriola (RIBAS 1952 nº 100 p. 50), turó on segons m. Ribas també hi havia restes ibèriques, citant-hi una muralla i restes d'edificacions (RIBAS 1952 nº 99 p. 50).

J. Sanmartí recull els dos jaciments, però no hi va trobar gaire cosa més (SANMARTI 1986 p. 414-15).

- Prop d'aquí, a Can Llibre (ja a Dosrius) també es recull la notícia de la troballa d'una sèrie de tombes ibèriques, amb ceràmiques com les de la necròpolis de Cabrera de Mar (SANMARTI 1986 p. 415).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric, sense poder-se precisar més.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes antigues de M. Ribas. Practicament els jaciments no s'han estudiat més,

repetenit-se les notícies antigues. J. Sanmartí, en realitzar la seva tesi doctoral, no va observar-hi cap element significatiu nou, tret d'alguna ceràmica en superfície.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1952, SANMARTI 1986.

OBSERVACIONS: Hem recollit aquestes notícies de M. Ribas en un únic jaciment, tot i que el Coll de Lorita i el Turó de l'Oriola estan relativament allunyats, perquè el mateix autor els relaciona i ens parla de restes disperses en tot aquest sector. A aquest jaciments cal afegir-hi el de la muntanya de Montalt (nº 16.7), on si que s'ha conservat alguna estructura i recentment s'hi ha trobat material, cosa que no succeeix en aquest conjunt del Coll de Lorita-Turó Oriola.

En qualsevol cas, i així com les restes del Turó de l'Oriola són més polèmiques (hi ha un jaciment anomenat també Turó de l'Oriola amb restes ibèriques a la zona de Lloret (comunicació personal del Sr. Pons i Guri)), les restes del Coll de Lorita tenen més versemblança, ni que tan sols sigui perquè la zona ha estat una zona de pas important, testimoniada almenys des d'època Alt-Medieval.

VALORACIO: Es molt difícil valorar aquestes restes conegudes a partir de bibliografia antiga. En qualsevol cas, considerant les tasques de prospecció realitzades a la zona recentment, cal pensar que en tot cas es tractaria d'habitats ibèrics de tamany reduït, i no pas de poblats.

*****

NO ORDRE: 16.1

NOM JACIMENT: Turó del Balís.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: Vessant occidental del Turó del Balís. 100 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Material superficial en el vessant del Turó. El material es troba de forma bastant dispersa en el vessant.

DESCRIPCIO MATERIALS: En les prospeccions de l'any 1987 es trobaren diversos fragments de ceràmica ibèrica, entre els quals hi havia una vora d'àmfora ibèrica. També hi havia àmfora púnico-ebusitana, àmfora Itàlica i un fragment de *dolium* (BURJACHS ET ALII 1987).

- Recentment, amb motiu de la construcció de l'Autovia, s'ha recollit material arqueològic en el lloc de pas de l'Autovia (ja a baix del turó). Es tracta d'un petit lot de material rodat, d'entre el qual destaca un fragment d'àmfora Dressel 1 (ARQUEOCIENCIA 1992).

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric final, amb material de segona meitat de s. II a.C. o principis de s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials el 1987 i el 1992.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: Sembla que caldria situar aquest hàbitat en una zona del vessant o a dalt del turó del Balís.

VALORACIO: Material superficial que sembla indicar l'existència en aquest turó d'un assentament d'època ibèrica final, ja amb elements arqueològics indicatius de la seva romanització (com per exemple el *dolium*).

*****

NO ORDRE: 16.2

NOM JACIMENT: Vil·la romana del Sot del Camp.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: En el Barranc del Sot del Camp, entre el Torrent dels Germans i el mateix Barranc. 45 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Les úniques estructures conegudes del jaciment consisteixen en part de tres

habitacions, un forn i una conducció d'aigua, tot això excavat per M. Ribas (PREVOSTI 1981a p. 518).

- Les habitacions estan delimitades per dues parets de pedres grolleres i morter de calç. Dos de les tres habitacions estan pavimentades amb *opus signinum* (fig. 50.1).

- El forn aparegué al marge d'un camí (fig. 50.2), al costat d'una especie de conducció d'aigua. Encara que no sabem practicament res del forn, arran del barranc foren localitzats els seus escombralls (el material es devia abocar a la Riera), que s'excavaren fins una profunditat d'uns quatre metres, plens de restes de fabricació d'àmfora Pascual 1 i Dressel 2/4.

- La conducció (fig. 50.3) consistia en una mena de canal feta amb tègules i una paret de pedres unides amb morter de calç i sorra a un costat i argila cremada a l'altre, ambdues d'uns 40 cm. d'alçada (potser pot pensar-se en alguna altra funcionalitat de la construcció).

- A l'altre costat del barranc s'hi va trobar una petita necròpolis romana.

En aquest sector encara poden observar-se restes de parets i ceràmica romana superficial (PREVOSTI 1981a p. 518), el que indica que la superfície amb construccions era més ampla.

DESCRIPCIO MATERIALS: Coneixem un reduït nombre de fragments ceràmics provinents d'aquest jaciment, de les excavacions de M. Ribas (PREVOSTI 1981a p. 519-21):

Ceràmica fina:

* Campaniana A: 1 frag. f. Lamb. 26 (s. III-II a.C.) (fig. 50.4) (3.3 % cer. fina).

* Campaniana B: 1 frag. F. Lamb. 7; 1 frag. F. Lamb. 5; 1 frag. Fons (fig. 50.5) (10 % cer. fina).

* T. Sigil.lata Pre-aretina o imitació d'Aretina: 1 frag. vora; 3 frags. F. Goud. 2.

* T.S. Aretina (53 % cer. fina, junt amb les imitacions); T.S. Hispànica (33 % cer. fina) (TOTAL CERAMICA FINA: 30 FRAGS.).

Ceràmica comuna:

* Imitació de Campaniana: 1 frag. vora cassola, imitant la Campaniana, de pasta vermell-rosada (fig. 50.8).

* Grisa Emporitana: 2 frags. informes amb bocellet.

* Parets Fines: Formes V. 31, V. 24, V. 23.

* Comuna romana: documentades les formes V. 1, V. 8, V. 77, V. 38.

* Tradició indígena: 1 frag. de vora de ceràmica brunyida negra, 1 frag. de ceràmica de cuina amb cordó aplicat, 4 fragments de fons de ceràmica de cuina, que podria ser una producció tardana.

* Àmfora romana: Nombrosses restes d'àmfores tipus Pascual 1, Dressel 2/4 i Dressel 10, una variant ovoide. Les marques trobades en aquestes àmfores

eren les de L.VOLTEIL, PHIL, HCI, REO, ...TO, d'entre les quals destaca la primera per haver aparegut més de 30 vegades.

Altres materials:

- * Aparegueren dues bales de fona de plom (glans).
- * 4 boles d'argila cuita.
- * 1 fíbula anular de bronze, del tipus de "navecilla", datable entre el s. V i el I a.C. Es tracta d'un element de clara filiació indígena (fig. 50.9).
- * 2 fragments de vidre.
- * Eines i escòria de vidre.

Aquests materials estudiats per M. Prevosti han estat en algun cas interpretats diferentment. Així, J. Sanmartí considera que el fragment de Campaniana F. Lamb. 26 de M. Prevosti (fig. 50.4) és en realitat un fragment de vora àtica de vernís negre, Lamb. 21 (datable en el s. IV-III a.C.). També podria ser Proto-Campaniana del taller de "Nikia-Iwn". El fragment de fons de Campaniana B (fig. 50.5) és per Sanmartí una fons de Proto-Campaniana, d'un taller occidental del s. III a.C. (SANMARTÍ 1986 p. 409-410).

Pel que fa a altres produccions, tenim un fragment de Campaniana B segur (fig. 50.6), i un fragment de ceràmica ibèrica de tècnica tardana (fig. 50.7), el que delimita un horitzó clar de 1ª meitat de s. I a.C.

- També l'estudi dels materials àmforics ha fet variar alguna d'aquestes dades aportades per M. Prevosti. J. Miró ha estudiat aquests materials amfòrics, identificant no sols peces del tipus Pascual 1 i Dressel 2/4, sinó també Oberaden 74 (estampeta PHILOD), i, el que és més interessant, Laietana 1 (confoses abans per Dressel 10). Aquestes peces de Laietana 1 són les que porten l'estampeta L. VOLTEIL, que també trobem sobre Pascual 1 i Dressel 2/4 (MIRO 1988 p. 42-43).

- A part d'aquest material procedent de les excavacions de M. Ribas, R. Coll va recollir diversos materials superficials: fragments de tègula, de *dolium*, d'àmfores, d'*opus testaceum*, ceràmica de tradició ibèrica, Campaniana, estuc pintat, una destraleta, una moneda d'*Ilduro*, diversos *pondera*, dues bales de plom per a fona (PREVOSTI 1981a p. 517).

- En les prospeccions de l'any 1987 es recollí també material superficial: una nansa d'àmfora Laietana 1, una vora de Pascual 1, nansa de Dressel 2/4, fragments d'àmfora Tarraconesa (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Es difícil situar la cronologia inicial del jaciment, donades les diverses interpretacions d'alguns materials. Sembla, però, que hi ha un conjunt de materials de s. III a.C., si bé bastant escàs. També sembla clar que hi ha un horitzó de s. I a.C. (Laietana 1, Campaniana B, Pre-Aretina, grisa emporitana, ceràmica de tradició ibèrica), encara que com ja hem dit no es pot descartar un origen anterior.

Sembla que el jaciment no té una llarga pervivència, doncs no coneixem material posterior a la T.S. Hispànica.

ACTUACIONS REALITZADES: Excavacions als anys 70 de M.Ribas. Prospeccions superficials del 1987, 1989 i 1992.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987, MIRO 1988, DEFAUS-MARTIN 1989, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: L'indret s'ha prospectat recentment (1992), però sols s'ha trobat un petit lot de materials romans poc significatius (ARQUEOCIENCIA 1992).

J. Sanmartí creu que els materials identificats del s. III a.C. (i algun altre, com la fíbula) permeten pensar en l'existència d'un precedent indígena d'aquest assentament romà (en aquest sentit cal relacionar aquestes dades amb el jaciment que s'anomena "Jaciment ibèric del Sot del Camp" (nº 16.3).

VALORACIO: Cal dir, per començar, que no tenim cap indici que ens permeti parlar de vil·la. De moment sols coneixem l'existència d'algunes restes d'habitació i d'estructures d'un centre terrisser (forn, escombrera), un tipus d'assentament bastant típic de la segona meitat del s. I a.C.

Tot i que no sigui gaire clara la data fundacional del jaciment, el que és clar és que l'assentament estava en funcionament en el s. I a.C., i era un lloc de tradició indígena. A la segona meitat d'aquest segle, a més, en aquest centre terrisser precoç es produeixen envasos amfòrics del tipus Laietana 1, i després Pascual 1 i Dressel 2/4. L'estampeta que marca aquestes àmfores Laietana 1, L. VOLTEIL, presenta un *praenomen* i *nomen*, un indici clar de ciutadania romana. De nou, però, un jaciment d'aquest tipus presenta alguns materials que fan pensar en un precedent indígena.

*****

Nº ORDRE: 16.3

NOM JACIMENT: Jaciment ibèric del Sot del Camp.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: 250 m. al Nord de Can Sot del Camp, per sobre del camí que de la casa porta a la carretera de St. Vicenç a la N-II. 85 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Material superficial.

DESCRIPCIO MATERIALS: 7 fragments de ceràmica ibèrica, i 2 fragments de tègula (DEFAUS-MARTIN 1989).

FASES-CRONOLOGIA: Ibèric final (presència de tègula).

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials de l'any 1989.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989.

OBSERVACIONS: Aquests materials ibèrics situats a més alçada que la "vil·la" del Sot del Camp (nº 16.2), podrien explicar la presència de materials de l'ibèric ple, segons els autors de la prospecció del 1989. El problema, però, es que estem davant d'un volum de material molt baix, i que, per la presència de tègula, no sembla de l'ibèric ple, sino posterior.

VALORACIO: Tot i l'escassetat de material aparegut, pot tractar-se d'un jaciment de l'ibèric final, situat ben a prop, però una mica més elevat, que el jaciment romà-republicà posterior. Aquest fenomen ja el coneixem a d'altres indrets propers.

*****

Nº ORDRE: 16.4

NOM JACIMENT: Can Mora de Dalt.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: Sud de Can Mora de Dalt, per sobre de la carretera BV-5031, al costat oriental de la Riera de St. Vicenç de Montalt. 155 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest indret hi ha notícies antigues de M. Ribas sobre la troballa de restes de tres parets i un paviment d'*opus testaceum*. També va trobar-hi tres sepultures de tègula i un forn romà (fig. 51) (PREVOSTI 1981a p. 523).

Prospectat el lloc el 1987, s'ha localitzat unes restes de murs, de difícil datació, en alguns talls del camí de Can Mora de Dalt. També s'hi ha trobat materials superficials: fragments rodats de ceràmica ibèrica.

DESCRIPCIO MATERIALS: No coneixem res més que aquests fragments ceràmics ibèrics rodats.

FASES-CRONOLOGIA: Indeterminable.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis antics de M. Ribas.
Prospeccions superficials del 1987.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a p. 523, BURJACHS ET ALII
1987.

OBSERVACIONS: -

VALORACIO: Massa poques dades, i confuses, per
pronunciar-se.

*****

Nº ORDRE: 16.5

NOM JACIMENT: Miliari de St. Vicenç de Montalt.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: A l'encreuament del Camí del Mig i el camí que
va cap a Can Mir. 45 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: A l'encreuament del Camí del
Mig/Camí de Can Mir, sota el Turó del Balís, s'hi
pot veure un bloc de granit cil.líndric que fa 110
cm. d'alçada per 195 cm. de perímetre.

DESCRIPCIO MATERIALS: No hi ha cap mena d'inscripció,
però la forma i el lloc on s'ha trobat fan pensar en
un miliari romà (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Romana.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballa fortuïta.

BIBLIOGRAFIA: BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Segons el Sr. M. Cornudella fou desenterrat
d'un camp de conreu i la seva situació original es
trobava a 10 m. de distància de la ubicació actual.
Des d'antic el pagès hi topava en les tasques
agrícoles.

M. Ribas situava en aquest lloc el pas d'un camí
romà, amb restes conservades, format per pedres
grolleres i desiguals de format, enllosant la via,
tot plegat reparat amb argamassa d'*opus testaceum*
(RIBAS 1948c p. 67-68, PREVOSTI 1981a p. 516).

Cal recollir també la notícia d'un miliari trobat a
Caldes d'Estrac o a Arenys de Munt, que fou recollit
per un notari del s.XVI, que no ha mai estat trobat
ni ubicat (aquesta notícia l'hem recollida al
jaciment nº 21.3). La proximitat d'aquest miliari a
Caldes d'Estrac podria ser un indicatiu a considerar,

encara que les mesures de la peça no coincideixen del tot (FABRE ET ALII 1984 p. 215). Aquest miliari de Caldes probablement era d'una època bastant posterior (Caracalla?).

També seria possible identificar aquest monolit amb una possible fita, una indicació dels límits d'alguna propietat, o del pas d'un camí amb una funció delimitadora. Podria tractar-se d'una fita d'un cadastre romà.

VALORACIO: Possible miliari, que indicaria el pas de la Via Augusta per aquest punt, un lloc de creuament, on s'estreny el pas entre la serralada litoral i el mar. La cronologia de la Via, com a mínim augustea, pot ser anterior.

*****

Nº ORDRE: 16.6

NOM JACIMENT: Can Mir (El Balís).

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: Al costat del Migdia del Turó del Balís. Sota el Camí del Mig, en la seva confluència amb el camí que puja cap a Can Mir (just per sota del punt on va ser trobat recentment un possible miliari (nº 16.5)). 50 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas cita en aquest punt restes de parets, paviments, ceràmica escampada i sepultures en tègula. A la part més alta del turó del Balís també hi cita restes d'un forn (PREVOSTI 1981a p. 516).
- Recentment s'hi han trobat alguns materials superficials (BURJACHS ET ALII 1987).

DESCRIPCIO MATERIALS: D'aquestes restes sols es conserva un fragment de coll d'àmfora Dressel 2-3 (PREVOSTI 1981a p. 517).
En les prospeccions del 1987 s'ha trobat un conjunt de diversos fragments de ceràmica ibèrica, rodada, i un fragment de ceràmica tarraconesa (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: No hi ha prou elements per determinar-la, i sols es pot destacar la coexistència de material ibèric i romà.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas. Prospeccions superficials del 1987.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: M. Ribas considera que per aquest punt passava la via romana. La seva descripció del Camí del Mig, enllosat amb pedres grolleres i desiguals, reparat amb argamassa d'*opus testaceum*, li permet identificar-lo amb la via Augusta (PREVOSTI 1981a p. 516).

Aquesta hipòtesi de M. Ribas s'ha vist en part reforçada per la troballa prop d'aquí d'un possible miliari romà (jaciment nº 16.5).

Respecte la troballa d'un forn per M. Ribas, mai més vist, cal parar esment a l'existència en aquest sector d'un topònim "el forn" (recollit al mapa 1: 5.000 de la Diputació de Barcelona), que podria ser significatiu de l'existència d'alguna d'aquestes estructures prop d'aquí, estructures que no podem evidentment atribuir a l'època romana sense arguments sòlids, cosa que no sempre s'ha fet.

VALORACIO: El jaciment és molt poc indicatiu, si bé està situat en un lloc interessant, amb creuaments de camins probablement antics.

*****

Nº ORDRE: 16.7

NOM JACIMENT: Muntanya de Montalt.

MUNICIPI: St. Vicenç de Montalt / Dosrius / St. Andreu de Llavaneres (Mapa nº 10).

SITUACIO: Al cim de la muntanya de Montalt, punt de creuament dels tres termes municipals. 604 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: En aquest indret s'ha parlat de restes constructives ibèriques. J. Sanmartí va veure-hi algunes construccions degradades i inconexes, en part de l'establiment ibèric, i en part del Castell Medieval (esmentat ja el 1016). Va trobar-hi material ibèric en superfície (SANMARTI 1986 p. 412-13).

Prospectada la zona el 1987 no s'ha trobat cap material arqueològic. De les restes constructives sols es veu alguna paret, però sense cap dada cronològica ni tipològica per definir-ho. Al vessant N. E. hi ha alguna estructura de possible origen medieval. Al Vessant N. E. estructures excavades a la roca de difícil atribució. (BURJACHS ET ALII 1987).

DESCRIPCIO MATERIALS: J. Sanmartí va trobar-hi ceràmica ibèrica a torn i a mà, però sense cap importació (SANMARTI 1986 p. 413).

En les prospeccions del 1987 no s'hi trobà res.

FASES-CRONOLOGIA: Horitzó ibèric. Possiblement cal pensar en l'ibèric ple (no hi ha restes de tègula, ni d'importacions).

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes i prospeccions superficials.

BIBLIOGRAFIA: SANMARTI 1986, MALUQUER 1986, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: -

VALORACIO: La pobressa de dades no permet afirmar res més que l'existència a l'indret d'algun tipus d'ocupació d'època ibèrica.

*****

Nº ORDRE: 16.8

NOM JACIMENT: Molí d'En Gibert / Can Solís / Part Baixa del Molí de Puigvert.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 10).

SITUACIO: Part baixa de la finca coneguda com a molí d'en Gibert (Can Solís). 100 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Troballes superficials.

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas va trobar aquí ceràmica Campaniana, romana fina i grollera, fragments d'àmfora ibèrica, fragments d'àmfora romana Dressel 1, poca sigil.lata decorada i llisa, tègules, imbrex, un pes de teler, una moneda no identificada, moltes pedres i morter d'*opus signinum*. La ceràmica d'us comú era molt abundant i hi destacaven molts trossos d'olles i gerres ordinàries i olles fetes a mà llises (PREVOSTI 1981a p. 534).

FASES-CRONOLOGIA: La referència a ceràmica Campaniana, així com la presència d'àmfora ibèrica, àmfora Itàlica Dressel 1, i ceràmica ibèrica a mà, ens porta a l'època republicana. L'existència de poca sigil.lata ens fa pensar en una perduració de l'hàbitat en època Alt-Imperial no massa llarga.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions de M. Ribas. El 1987 tornà a prospectar-se el lloc, sense èxit.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Recentment es prospectà el lloc (any 1987) i no es trobà material. La part de la finca on hi havia el molí (part baixa) ha estat totalment remodelada, havent pujat molt el nivell del terreny,

i s'ha construït una casa i un jardí (BURJACHS ET ALII 1987).

VALORACIO: Assentament evidenciat tan sols per material superficial. Aquest material, però, és ben indicatiu del moment de romanització.

*****

Nº ORDRE: 16.9

NOM JACIMENT: La Ferrera.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: Al final d'una elevació, on hi ha la finca de la Ferrera, envoltada de camps de conreu. Es al N.O. de Can Mir. 95 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: D'aquest jaciment es coneixen tan sols alguns materials superficials trobats en les prospeccions del 1989 (DEFAUS-MARTIN 1989), així com les restes d'un estrat d'abocament excavades el 1992 (ARQUEOCIENCIA 1992).

Pel que fa a aquest estrat d'abocament, cal dir que es tracta d'un estrat aparegut a prop de la riera, a uns 4-5 m. de fondària. El material, romà, molt trossejat, sembla provindre d'un punt a uns 20 m. més amunt, on probablement hi hauria el jaciment propiament dit.

DESCRIPCIO MATERIALS: El 1989 es localitzaren fragments d'*opus signinum*, de tègula i d'àmfora tarraconesa (DEFAUS-MARTIN 1989).

En l'estrat d'abocament hi ha una gran barreja de materials. Hi ha alguns fragments de Campaniana B (però d'un vernís bastant degradat i dolent, potser de B-oide), però el gruix de material són T.S. Aretines i àmfora Pascual 1. També hi ha alguna Sud-Gal·lica, alguna Clara A i algun material Baix-Imperial, així com restes de *dolia* (una de les quals amb un grafit "L", possible indicació de capacitat) (ARQUEOCIENCIA 1992).

FASES-CRONOLOGIA: La presència de Campaniana B podria indicar un moment fundacional clarament dins el s. I a.C., amb un important moment Augusteu. Llarga pervivència de l'assentament fins època Baix-Imperial.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospeccions superficials del 1989. Excavació d'Arqueociència l'any 1992.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: Més que un abocador, sembla, pel material en part rodat i molt trossejat, que es tractaria

d'un estrat format a partir dels materials provinents del jaciment, uns 20 m. més amunt.

VALORACIO: Assentament d'època Augustea, però amb algun nivell possiblement una mica més antic.

*****

Nº ORDRE: 16.10

NOM JACIMENT: Can Jordi.

MUNICIPI: Sant Vicenç de Montalt (Mapa nº 9).

SITUACIO: Al Sud de l'antic Camp de fútbol, sobre una elevació, en un bosc de Pins. 110 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: 5 sitges ibèriques excavades a la roca, dos de les quals estaven ben conservades (nº 3 i nº 4), i el reste sols conservaven la part inferior. No s'ha trobat restes d'hàbitat, tot i que l'indret (part alta d'una petita carena) tenia una bona predisposició (ARQUEOCIENCIA 1992).

DESCRIPCIO MATERIALS: Analitzarem una per una les restes materials aparegudes a cada sitja (ARQUEOCIENCIA 1992):

- Sitja nº 1: Es conservava sols el fons de la sitja. Ha aparegut un fragment de nansa d'àmfora púnica de Cartago, amb una estampeta (potser datable de finals del s. III a.C.).

- Sitja nº 2: Es conservava sols la part inferior. L'únic material arqueològic aparegut en el reompliment consisteix en 8 fragments de molí de barca en granit.

- Sitja nº 3: Es conservava practicamente sencera. En aquest sitja aparegueren gran quantitat de fragments ceràmics, la major part dels quals (més de 3.000) corresponien a àmfora ibèrica (amb diverses peces passades de cuita, és a dir amb rebutjos de forn). A part d'aquesta inmensa predominança de l'àmfora ibèrica, hi havia Campaniana A (Forma Lamb. 36 per exemple), i no hi havia Campaniana B. Pel que fa a l'àmfora importada hi havia algun fragment d'àmfora Greco-Itàlica, i diversos fragments de Dressel 1A, sense cap exemple de Dressel 1B. També hi havia àmfora Púnico-Ebusitana (tardanes).

Hi havia dues tapadores de ceràmica comuna romana. Entre els materials ibèrics cal destacar diversos fragments d'àmfora ibèrica deformada per la cocció. Això indica la proximitat a aquest lloc d'un forn. L'àmfora produïda en aquest centre es caracteritza en aquest moment per tenir la vora completament

plana, sense cap revora. També hi havia algun fragment de peça comuna ibèrica deformada, és a dir que en aquest forn no sols es produí àmfora sino també peces de ceràmica comuna. Cal dir finalment que el material ibèric present en aquesta sitja és ja d'època ibèrica final: gran quantitat de ceràmica ibèrica pintada (especialment *kalathos*), i és una ceràmica més ben cuita i més ben acabada.

Aquest material, especialment les importacions de vernís negre, fan pensar en una cronologia entre el 140-130 a.C. (ARQUEOCIENCIA 1992).

- Sitja nº 4: Sitja conservada practicamente sencera. Estava reomplerta amb més de 5.000 fragments d'àmfora ibèrica, alguns dels quals presentaven restes de cocció defectuosa, eren rebutjos de forn. Ha aparegut en el reompliment algun fragment de vernís negre, possiblement de Proto-Campaniana. Hi ha alguns fragments d'àmfora púnica i dos fragments d'àmfora Itàlica informe.

El material ibèric responia a un material de cronologia més antiga (algun *guttus*, vasos bitroncocònics). Pel que fa a l'àmfora era de vora amb revora, no totalment plana com les trobades a l'altra sitja.

Cal pensar en una datació de finals del s. III a.C. inicis s. II a.C. (ARQUEOCIENCIA 1992).

- Sitja nº 5: Aparegué bastant malmesa. Podem destacar en el reompliment la presència de diversos fragments de peu de Campaniana A, així com un fragment de ceràmica ibèrica pintada. La datació es situa entorn el tercer quart de s.II a.C. (no hi ha Campaniana B) (ARQUEOCIENCIA 1992).

Els arqueòlegs d'ARQUEOCIENCIA (1992) destaquen les diferències existents entre els materials de les sitges nº 3 i 4, amb restes de producció amfòrica i ceràmica. Així mentre a la sitja nº 4 les àmfores produïdes presenten una vora amb revora, les de la sitja nº 3 són de vora plana. També pel que fa al conjunt ceràmic hi ha diferències: mentre els productes de la sitja nº 3 són peces troncocòniques, o algun *guttus*, i no hi ha cap peça pintada, a la sitja nº 4 hi apareix molta ceràmica pintada, i unes peces de pasta més ben cuita i més ben acabada.

FASES-CRONOLOGIA: Com ja hem dit, la cronologia aproximada de l'amortització de les sitges és la següent:

- * Sitja nº 1: Possiblement de finals del s. III a.C.
- * Sitja nº 2: Indeterminable.
- * Sitja nº 3. Aproximadament entorn el tercer quart del s. II a.C. (140-130 a.C.).
- * Sitja nº 4: Finals de s. III inicis s. II a.C.
- * Sitja nº 5: Tercer quart del s. II a.c.

Les amortitzacions de les sitges, doncs, poden englobar-se en dos moments, un de finals s. III inicis s. II a.C., i un altre entorn el tercer quart del s. II a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Prospecció sistemàtica de l'any 1989. Excavació d'urgència el 1992.

BIBLIOGRAFIA: DEFAUS-MARTIN 1989, ARQUEOCIENCIA 1992.

OBSERVACIONS: Cal pensar que les datacions corresponen al moment de l'amortització de les sitges. Cal dir que es tracta de veritables sitges (totes, menys una, circulars), que en un moment donat foren, almenys dues d'elles, reaprofitades per un forn proper per llençar-hi els seus rebutjos de producció i desferres. Per tant la cronologia de funcionament de les sitges ha de ser una mica anterior.

La favorable ubicació de les sitges, en el inici del pendent meridional d'un petit promontori, fa pensar en la possible existència d'un hàbitat en aquest replà (així com en un forn proper). Aquest promontori queda just sota el pas del Camí dels Contrabandistes, possible via antiga.

VALORACIO: Aquestes cinc sitges testimonien en primer lloc l'existència d'un hàbitat a l'indret, que utilitzà aquestes sitges com a lloc d'emmagatzematge, i en segon lloc l'existència d'un forn (que podria ubicar-se al mateix assentament), productor sobretot d'àmfora ibèrica, que reaprofità les sitges com abocador. Es difícil pensar que aquestes estructures fossin abocadors ja des d'un origen (excavats a la roca?), i per tant sembla clar que es tracta de sitges.

D'altra banda els rebutjos de cuita d'àmfora ibèrica ens testimonien l'existència d'un forn ibèric probablement paralelitzable als de Can Vilà (nº 7.1) i de Sta. Cecília (nº 14.6), que pel volum de producció (en part testimoniats als reompliments de les sitges) i per la cronologia, semblen pertanyer ja a uns models de producció molt pròxims als romans, si bé és sobretot a la segona fase de vida del forn (testimoniats per la sitja 3 i 6) quan les produccions reflexen més la influència romana. El forn no sembla que arribi a la fase darrera de la romanització (s. I a.C.).

*****

Nº ORDRE: 17.1

NOM JACIMENT: Cementiri de Caldes d'Estrac.

MUNICIPI: Caldes d'Estrac (Mapa nº 9).

SITUACIO: Prop del cementiri, al costat Nord. 100
m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas hi cita restes i ceràmiques romanes en superfície (PREVOSTI 1981a p. 525). Prospectant actualment la zona s'hi ha trobat algun fragment de ceràmica ibèrica (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: No podem determinar-ho, sols podem suposar un horitzó ibèric final per la possible coexistència de material ibèric i romà.

ACTUACIONS REALITZADES: Troballes superficials.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: -

VALORACIO: Troballes superficials que poden indicar algun tipus d'ocupació a l'indret, probablement d'època ibèrica final.

*****

Nº ORDRE: 17.2

NOM JACIMENT: Prop de l'estació.

MUNICIPI: Caldes d'Estrac (Mapa nº 9).

SITUACIO: A la vora de l'estació, prop d'un marge alt. 10
m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas cita en el seu arxiu la troballa d'un forn de planta circular de 3 m. d'amplada, amb ceràmica romana al seu voltant (PREVOSTI 1981a p. 525).

FASES-CRONOLOGIA: Indeterminable.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: Prospectada la zona el 1987 no es pogué localitzar cap resta romana que permetés identificar el jaciment.

En tot cas la ubicació prop de la desembocadura de la riera de Caldes és un lloc favorable per a aquest tipus de centres.

VALORACIO: Tot i les poques dades que tenim sobre aquest jaciment, el fet que es tracti d'un forn ens ha portat a incloure'l en aquest estudi, doncs si bé no tenim cap dada cronològica sobre el jaciment, l'existència d'un forn pot documentar un jaciment d'importància.

*****

NO ORDRE: 18.1

NOM JACIMENT: Can Sus (Turó Parany).

MUNICIPI: Dosrius (Mapa nº 8).

SITUACIO: Masia de Can Sus, al final de la urbanització Can Banyamars, a l'Est d'un turonet de 374 m. i al Sud d'un altre de 398 m. 375 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Entre Can Casas i Can Sus, M. Ribas cita la troballa de parets ibèriques molt desfetes, endevinant-s'hi alguna habitació. S'hi trobaven restes ceràmics i moltes altres restes d'un *dolium* (RIBAS 1949b p. 151).

Prospectada la zona el 1987, s'hi trobà material en superfície. Just al costat de la masia també s'hi identificà un recinte format per unes grans roques granítiques completades per altres restes de regular tamany, sense que es pugui però afirmar que es tracti d'una estructura d'habitació (BURJACHS ET ALII 1987).

DESCRIPCIO MATERIALS: Ceràmica ibèrica a mà i a torn, i dos fragments d'àmfora Itàlica (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: La presència d'àmfora Itàlica trobada recentment, així com dels fragments de dolia trobats d'antic, ens situa en un contexte ja de romanització, si bé no podem concretar més. Potser la presència sembla que nombrosa de ceràmica ibèrica a mà seria un indicatiu d'una cronologia més del s. II que del I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas. Prospecció del lloc el 1987.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1949b, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: M. Ribas ens diu també que prop d'aquest punt, al peu del camí carreter que va de Can Prats a Cal Pagaire, a uns 200 m. de la primera casa, aparegueren diversos fragments de ceràmica ibèrica i una amforeta sencera, de la mateixa època, amb dues nanses ran de la boca i acabada en punta (RIBAS 1949b p. 151).

VALORACIO: Possible petit assentament d'època ibèrica final, encara que podria ser més antic. Cal pensar més aviat en un tipus de petit d'hàbitat isolat, com en coneixem d'altres, que no pas en un assentament de més envergadura.

*****

NO ORDRE: 18.2

NOM JACIMENT: Les Planes.

MUNICIPI: Dosrius (Mapa nº 8).

SITUACIO: En un bosc actualment tallat. 280 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: Materials superficials.

DESCRIPCIO MATERIALS: M. Ribas citava en aquesta zona unes restes romanes, amb ceràmica acumulada (PREVOSTI 1981a p. 493).

En prospectar-se la zona el 1987 aparegué ceràmica ibèrica a torn i a mà, àmfora Itàlica, Italo-Campana, i àmfora Cartaginesa (BURJACHS ET ALII 1987).

FASES-CRONOLOGIA: Ibèric final, amb un nivell de s. II-I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas. Prospeccions superficials el 1987.

BIBLIOGRAFIA: PREVOSTI 1981a, BURJACHS ET ALII 1987.

OBSERVACIONS: De fet en l'estudi de M. Prevosti no s'aconsegueix situar exactament l'emplaçament del jaciment, però cal pensar per la descripció del lloc que es tracta del mateix jaciment localitzat el 1987.

VALORACIO: Noves restes d'un probable assentament ibèric final, probablement un petit hàbitat ibèric isolat.

*****

Nº ORDRE: 18.3

NOM JACIMENT: Can Tarradas.

MUNICIPI: Dosrius (Mapa nº 8).

SITUACIO: A la vora de Can Tarradas, a llevant de la casa, al vessant dret de la riera de Dosrius. 150 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas hi va trobar dos parets molt trossegades i fragments de paviments, amb desperdiciis de ceràmiques i àmfora. La part més ben conservada consisteix en un dipòsit de forma rectangular, de 1.30 m. per 1.70 m. conservats (fig. 52.1). A un costat hi ha un recipient conservat de la mateixa amplada per 1 m. de llarg. Estaven tots dos pavimentats amb *signinum*. Els contorns presenten un bordó aplicat en relleu (PREVOSTI 1981a p. 490).

Ribas cita també prop d'aquest punt, ran de la carretera, un forn romà (RIBAS 1949b p. 152).

DESCRIPCIO MATERIALS: Els materials els coneixem a través de dibuixos de M. Ribas (PREVOSTI 1981a p. 491). S'hi poden veure (fig. 52.2) diverses peces de ceràmica comuna, entre les quals destaquen dos fragments de vores d'olla tipus V. 1 amb pasta grollera (nº 1 i 2), que podria pertanyer a alguna producció ibèrica tardana, un fragment de vora de morter V. 7, i un fragment de vora d'àmfora Pascual 1, el que ens pot situar en una cronologia de segona meitat de s. I a.C. També hi ha una vora d'àmfora Dressel 2/4.

FASES-CRONOLOGIA: El dipòsit per líquids presenta com a mínim dues fases d'utilització. Alguns dels materials que coneixem poden portar-nos a un moment inicial dins la segona meitat del s. I a.C.

ACTUACIONS REALITZADES: Estudis de M. Ribas.

BIBLIOGRAFIA: RIBAS 1949b, PREVOSTI 1981a.

OBSERVACIONS: Aquest jaciment no fou localitzat el 1987, en efectuar-se la Carta Arqueològica comarcal.

VALORACIO: Assentament romà del qual sols tenim documentat un dipòsit per produir vi o oli, i un possible forn. Hi ha algun material de la segona meitat del s. I a.C., un moment on comença ja de manera clara el gran creixement de les activitats lligades a la producció i exportació del vi.

*****

Nº ORDRE: 18.4

NOM JACIMENT: Turó del Castellar.

MUNICIPI: Dosrius (Mapa nº 8).

SITUACIO: Turó a 1 km. al Nord de la població de Canyamars. 421 m.s.n.m.

DESCRIPCIO ESTRUCTURES: M. Ribas va localitzar en aquest turó restes d'habitacions ibèriques i algunes sitges (RIBAS 1952 nº 89, p. 49).

En el pendent del costat del migdia del turó, prop del cim, va excavar-hi tres sepultures d'incineració ibèriques (fig. 53), una en urna cinerària tapiada per una pedra plana, i les altres dues també en urnes però protegides per unes lloses de pedres en forma de caixa. Al excavar-ho es recuperaren les restes de les tres urnes, diversos fragments de vasos Campanians, dos ullals de senglar, un fragment